

‘Je hebt niet genoeg aan je eigen gelijk’

**Afspraken over integriteit van de
gemeenteraad Heemskerk**

Voorwoord

Dit document beschrijft de visie van de raadsleden en burgemeester van de gemeente Heemskerk op integriteit. Het schetst hoe de raad aankijkt tegen integriteit en geeft weer wat de raadsleden een zorgvuldige werkwijze achten bij eventuele integriteitsdilemma's, -kwesties en -schendingen.

Middels het ondertekenen van dit document door de gehele gemeenteraad leggen de raadsleden van Heemskerk vast hoe ze, niet alleen als individu, maar ook als gehele raad zou moeten of kunnen handelen bij het vermoeden van een mogelijke integriteitsschending. De grondslag voor deze afspraken is respect voor elkaar positie, waardering voor elkaar én onderkenning van elkaars (verschillende) standpunten. Integriteit is immers geen eenduidig en eendimensionaal te vatten begrip. Je hebt niet genoeg aan je eigen gelijk, je moet met elkáár in gesprek blijven.

Deze afspraken gaan niet over de wettelijke kaders, die zijn opgenomen in de 'Gedragscode integriteit raadsleden Heemskerk 2017'. Dít document biedt houvast bij twijfel over een integriteitsvraagstuk of vermoeden dat er een regel is geschonden — door jezelf of een collega-raadslid, of anderen binnen het gemeentebestuur.

De afspraken zijn weliswaar niet juridisch bindend, maar zeker niet vrijblijvend. Het heeft kracht doordat alle raadsleden met de ondertekening ervan aangeven zich eraan te committeren. Het geeft aan dat de raadsleden van Heemskerk bepaalde principes delen: men hecht aan zorgvuldigheid en goede omgangsvormen.

Door ondertekening van dit document onderschrijven de voorzitter van gemeenteraad, de raads- en commissieleden van Heemskerk de principes en uitgangspunten die eraan ten grondslag liggen en committeren zich aan de afspraken die hierin zijn geformuleerd.

Voorzitter	Handtekening
Mw. A.E.H. Baltus	

Raadsleden	Handtekening
dhr. N.A. Abdullah	
dhr. J.G. Bakker	
dhr. D. van den Berg	
dhr. G. Berghuis	
dhr. T. Breedijk	
dhr. C.J.I. Burger	
dhr. P.B. Burgering	
Dhr. J.G. van Dongen	
mw. J.C. Grit	
dhr. F. Hermans	

dhr. E. Hes	
mw. C.A.J. Jansen-Karsten	
dhr. J.R. Kolenbrander	
dhr. F.E.A. Koster	
mw. E.A. Lamers-Kuijper	
dhr. R.C. Nijboer	
mw. A.J. Nijman	
dhr. J.H.J. van Nimwegen	
dhr. R. Núñez Queija	
dhr. K. Rozemeijer	
mw. F. Sahin	
dhr. J.J. Schouws	
mw. K.A. Smit	
dhr. L.L.P. Tillmans	
dhr. M. Wouters	

Commissieleden	Handtekening
dhr. D.W.J. Bruin	
mw. F.E. Beijerbergen van Henegouwen	
dhr. J.J. Carton	
dhr. J. Drijfhout	
mw. B. de Groot	
dhr. A. den Haan	
dhr. B.H. Hoope	
dhr. J. Kratzschmar	
dhr. J. Kruse	
dhr. J.N. Olsthoorn	
dhr. J.J. Vogelzang	
dhr. A. van der Zande	

Leeswijzer

1. Gemeenteraad Heemskerk
Beschrijving van de cultuur in de raad en de principes die ten grondslag liggen aan dit document
2. Wat is integriteit en wanneer is er sprake van een (vermeende) schending?
3. Rollen
Korte beschrijving van de verschillende rollen in de gemeenteraad en welke functie daarbij hoort
4. Wat te doen?
Korte beschrijving van de verschillende mogelijke wegen die te bewandelen zijn
5. Evaluatie
Wat kunnen we leren?

Bijlagen

Stappenplan morele afweging

Cases: lees- en bespreekmateriaal

Hoofdstuk 1

De Heemskerkse Raad

De gemeenteraad van Heemskerk laat zich omschrijven als zachtmoedig en dorps. Er is een groot gevoel van saamhorigheid en vertrouwen, de onderlinge verhoudingen zijn goed en de raadsleden steunen elkaar. De raad zoekt vooral naar compromissen en ‘men schrikt als er een steen in de vijver wordt gegooid’.

Het siert de raadsleden dat ze goede omgangsvormen hebben en respectvol zijn naar elkaar toe. Maar in het dorps karakter van de raad schuilt tegelijkertijd ook een gevaar. Heemskerk is een kleine, hechte gemeenschap waarin ‘iedereen elkaar kent’, hierdoor zou cliëntelisme, vriendjespolitiek, of het beeld van het bestaan ervan, makkelijk voor kunnen komen. De raadsleden moeten zich er dan ook continu van bewust zijn dat ze verschillende rollen hebben in deze samenleving en scherp moeten blijven op de kwesties en dilemma’s die dat met zich mee kan brengen.

De gemeenteraad van Heemskerk heeft aangegeven met elkaar afspraken te willen maken over omgaan met integriteit en hoe te handelen als het vermoeden bestaat dat er een schending van integer gedrag plaatsvindt of heeft gevonden.

Principes

De afspraken en voorgestelde procedures in dit document zijn passend bij de cultuur van de Heemskerkse raad. Daarbij worden de volgende vier principes onderschreven:

Zorgvuldigheid

Iedereen die mogelijk een schending heeft begaan heeft er recht op dat er uiterste zorgvuldigheid wordt betracht in alle fasen van het proces. Heb je er weet van dat iemand van plan is iets te doen dat mogelijk een integriteitschending of een risico zou betekenen, dan word je geacht hem of haar daarvoor te waarschuwen en de weg te wijzen naar advies.

Iedere politicus die twijfelt – uit zichzelf of daarop gewezen door een ander – of een voorgenomen handeling een schending is heeft recht op vertrouwelijk advies. Komt iemand onder de verdenking te staan dat hij een integriteitschending heeft begaan, dient er middels een vooronderzoek vastgesteld te worden of er überhaupt grond is voor de verdenking. Zijn er gronden, dan volgt er een objectief onderzoek waar ook

de context in meegenomen wordt en waarin de mate van verwijtbaarheid apart wordt beoordeeld. Als er een sanctie moet volgen, hoort die sanctie passend te zijn en in verhouding.

Terughoudendheid

De media in Nederland volgen de politiek kritisch. Dat is een groot goed. Bij vermeende integriteitsschendingen van politici heeft dat er echter in een aantal gevallen toe geleid dat er in de media al een (voor-)veroordeling heeft plaats gevonden, voordat de feiten goed en wel al in beeld waren. Het gevolg is dat er sprake is van willekeur, dat individuele politici die (onschuldig?) onder verdenking komen te staan grote schade oplopen en dat de geloofwaardigheid van de hele politiek wordt aangetast.

Het is daarom zaak dat alle betrokkenen bij een integriteitskwestie de grootst mogelijke terughoudendheid betrachten en de kwestie niet in de publiciteit brengen voordat er duidelijkheid is. Daaruit volgt ook dat in alle stadia van de afhandeling van een kwestie, de groep die erbij betrokken wordt zo klein mogelijk moet zijn. Als er uiteindelijk werkelijk van integriteitsschending sprake blijkt te zijn en er een oordeel over de ernst daarvan en over een passende sanctie is gevormd, is het gewenst dat de kwestie in de openbaarheid wordt gebracht.

Onpartijdigheid

Gedragcodes voor raad, college en burgemeester (en de wetten en jurisprudentie waarop ze zijn gebaseerd) definiëren integriteitsschendingen en leggen zo de morele minimum-criteria vast waaraan hun handelen moet voldoen. De kern is dat deze wetten en afspraken de zuiverheid van de besluitvorming waarborgen.

Over die minimum-criteria zijn alle partijen het eens. Er is daarom geen enkele reden de handhaving ervan inzet te maken van partijpolitiek. Ook het verschil oppositie en coalitie kan in de handhaving geen rol spelen. Gebeurt dat toch, dan is de kans bijzonder groot dat er in de handhaving onrecht geschiedt. Uit het beginsel van 'onpartijdige handhaving' volgt, dat politici van alle partijen de discipline zouden moeten opbrengen om bij de beoordeling van integriteitskwesties boven de partijen te gaan staan.

Transparantie

Transparantie en openheid van het bestuur staan in Heemskerk hoog in het vaandel. Openbaarheid en transparantie is namelijk niet alleen nuttig, maar ook noodzakelijk. Niet alleen het eindresultaat van besluitvorming of beleid is van belang, minstens zo belangrijk is de manier waarop tot besluiten is gekomen. Transparantie vergroot zo het maatschappelijk draagvlak en helpt het vertrouwen van burgers, maatschappelijke organisaties en ondernemingen in de gemeente te vergroten.

Hoofdstuk 2

Wat is integriteit?

Integriteit is niet alleen een kwestie van regels, maar ziet ook op de onderlinge omgangsvormen. Een respectvolle omgang met burgers en organisaties, tussen politieke ambtsdragers onderling en tussen politieke ambtsdragers en medewerkers, met behoud van eigen politieke inhoud en stijl, is van groot belang.

Goed bestuur is integer bestuur. Dat betekent ook dat integriteit niet alleen een verantwoordelijkheid is van de individuele politieke ambtsdragers, maar ook dat er een gezamenlijk belang is. Integriteitskwesties schaden immers het héle aangezicht van de politiek. Gedoe straalt af op ons allemaal.

Toch krijgt iedere volksvertegenwoordiger te maken met integriteit: wensen van de achterban, wrijving tussen het verkiezingsprogramma en stemgedrag, het snijvlak tussen eigenbelang en algemeen belang.

Ook heeft een politieke ambtsdrager verschillende rollen in de samenleving. Naast raadslid ben je bijvoorbeeld gezinslid, buurtbewoner, werknemer of ondernemer. In al die rollen heb je belangen die weleens tegenover elkaar kunnen komen te staan.

Wij definiëren integriteit als een afspraak met jezelf. Dat kan vanuit een bepaalde waarde zijn ('ik ben altijd eerlijk') of vanuit een bepaalde rol, zoals 'vader', 'werknemer' of 'burger'. Ook volksvertegenwoordiger of politiek bestuurder is zo'n rol, met bijbehorende afspraken. Deze rolafspraken kunnen op verschillende momenten dilemma's opleveren.

Er is een onderscheid tussen een *integriteitskwestie* en een *integriteitsdilemma*. In een kwestie speelt de vraag of iets wel of niet integer is. In een dilemma botsen twee rol- of waardeafspraken met elkaar. Bijvoorbeeld de rol 'werknemer' en 'raadslid'.

Integriteit betekent
trouw zijn aan een
rolafpraak of een
waarde

Periklesinstituut

Wanneer is er sprake van een schending?

De beeldvorming omtrent integriteit is vaak erg zwart-wit, de dilemma's voor politieke ambtsdragers zijn echter vooral een grijs gebied.

Om te weten of er sprake is van een integriteitsschending moet er een idee zijn wat als schending wordt beschouwd. Bij strafbare feiten zoals een grove schending van wettelijke voorschriften, het direct handelen om het eigen geldelijk of middelijk gewin, of het moedwillig in gevaar brengen van gezondheid, veiligheid of milieu is het vaak duidelijk, in andere gevallen kan er twijfel over bestaan.

Om te bezien of een handeling, of een intentie tot handelen een schending is, zal men met elkaar in gesprek moeten. Je hebt niet genoeg aan je eigen gelijk. Iets dat voor het ene raadslid vanuit de eigen overtuiging of ideologie volstrekt helder is, kan voor een ander raadslid een foute keuze lijken. Pas door met elkaar het gesprek aan te gaan krijg je inzicht in de morele afwegingen van elkaar.

In de hierna volgende hoofdstukken worden de verschillende wegen belicht die je kan volgen wanneer je als raadslid twijfelt over bepaalde handelingen.

Wie weinig integer is,
let constant op
integriteit en is
daardoor weinig
integer

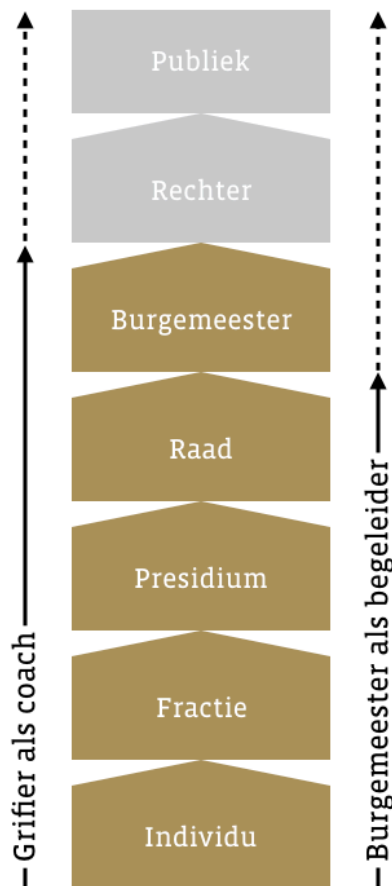
Lao-Tse

Hoofdstuk 3

Wie heeft welke rol of functie?

Wanneer je je als raadslid geconfronteerd voelt met een kwestie of dilemma, over je eigen handelen, of over dat van een collega-raadslid, dan wel van iemand anders binnen het gemeentebestuur is het raadzaam dit met anderen te bespreken. Hierbij zijn er verschillende mogelijke stappen te nemen.

De escalatieladder hieronder beschrijft stapsgewijs de verschillende rollen binnen de gemeenteraad, die kunnen helpen bij het aanpakken van het dilemma. Op de volgende pagina worden de functies toegelicht die bij deze rollen horen.

Individu: het raadslid zelf

Om je eigen gedachten op een rij te zetten en je eigen morele oordeel te vormen kun je gebruik maken van het stappenplan *Morele afweging*¹. Hierdoor ben je in staat om een eigen oordeel te vormen en ook anderen uit te leggen hóe je tot dat oordeel kwam.

(Eigen) Fractievoorzitter

Het is raadzaam twijfels over integriteitskwesties binnen de eigen fractie of met de fractievoorzitter te bespreken. De fractievoorzitter kan indien nodig fractiegenoten informeren. Ook kan hij/zij raadsleden uit de fractie waarschuwen als er een mogelijke integriteitsschending is of dreigt. Van de fractievoorzitter mag verder worden verwacht dat hij/zij het raadslid steunt bij twijfel, als het raadslid aangifte doet/wil doen, of zelf verdacht wordt.

Presidium/fractievoorzitters

Het presidium bewaakt de agenda van de raad met betrekking tot integriteitskwesties. Het fungeert als klankbord voor de burgemeester. Het presidium kan daarnaast een signalerende rol hebben. Het draagt zorg dat waar nodig de fractievoorzitters hun raadsleden waarschuwen als ze een (integriteits)risico dreigen te lopen.

Raad

De rol van de raad als geheel bij integriteitsschendingen kan bestaan uit het beoordelen van de uitkomsten van onderzoek. De raad kan (bijvoorbeeld door te vragen om een toezegging door de burgemeester of het college, of een motie) een uitspraak doen over welke acties of eventuele sancties er zouden moeten volgen. Daarnaast hebben de raadsleden gezamenlijk de verantwoordelijkheid om elkaar scherp te houden op mogelijke integriteitsschendingen en met elkaar het gesprek erover aan te gaan.

Griffier

De griffier ondersteunt de burgemeester, de raad en individuele raadsleden bij integriteitsdilemma's. Hij/zij heeft een adviserende en coachende rol en kan als vertrouwelijke gesprekspartner fungeren.

Burgemeester

De Burgemeester is de enige die een formele rol heeft daar waar het integriteit betreft. Per 1 februari 2016 is de burgemeester expliciet 'hoeder van integriteit' in zijn bestuursorgaan. Dit is het gevolg van een wijziging van de Gemeentewet (artikel 170).

¹ In de bijlage 1 wordt het stappenplan 'Morele Afweging' nader toegelicht

Bij mogelijke integriteitsschendingen kan de burgemeester verschillende stappen zetten:

De burgemeester kan:

- zelf vooronderzoek doen of laten doen,
- een opdracht geven voor integriteitsonderzoek (al dan niet extern),
- de resultaten van het onderzoek beoordelen en deze voorleggen aan de raad,
- het voorstel doen voor passende actie,
- eventueel aangifte doen.

Naast de formele rol die de burgemeester speelt, kan de burgemeester ook als klankbord functioneren voor een raadslid dat twijfelt.

**Integriteit is
simpelweg de wil om
de eigen identiteit
niet te onteren**

Erich Fromm

Hoofdstuk 4

Wat te doen?

Wanneer er sprake lijkt te zijn van een vermeende schending van integriteit zijn er verschillende wegen te volgen. In het vorige hoofdstuk zijn de verschillende rollen en functies toegelicht, in dit hoofdstuk leggen we de concrete stappen vast die ondernomen kunnen worden.

Een raadslid kan twijfelen over het handelen, voorgenomen of reeds uitgevoerd, door

1. het raadslid zelf
2. collega-raadslid
3. lid van college van B&W
4. griffier
5. gemeenteambtenaar

In elke situatie zijn er verschillende wegen te bewandelen. In dit hoofdstuk worden de meest voorkomende stappen beschreven.

1. Het raadslid twijfelt over eigen handelen

1 a Een raadslid twijfelt over een eigen nog uit te voeren handeling. Hij vraagt de griffier om advies. Is deze voorgenomen handeling een schending? Als de griffier aangeeft dat het om een ingewikkelde kwestie gaat of als het raadslid het niet met het advies van de griffier eens is, stappen ze samen naar de burgemeester. De burgemeester formuleert (eventueel na raadpleging van interne en externe deskundigen) een advies.

Het raadslid volgt in principe dit advies op. Als een raadslid toch van het advies van de burgemeester afwijkt, meldt het raadslid zelf bij de raad dat er van het advies wordt afgeweken. Gebeurt dat niet, dan meldt de burgemeester dat er van het advies wordt afgeweken.

Het komt voor dat uit het advies blijkt dat er geen eenduidige uitspraak mogelijk is over de vraag of een voorgenomen handeling een integriteitsschending is of niet. Meestal betekent dit, dat ook deskundigen de zaak verschillend beoordelen. Bij een dergelijke 'hard case' is het natuurlijk aan het raadslid zelf welke keuze hij maakt over de nog uit te voeren handeling.

Integriteit is het juiste te doen, ook als er niemand kijkt

C. S. Lewis

1b Bij twijfels over een eigen al uitgevoerde handeling wordt dezelfde procedure gevolgd. Mocht de conclusie zijn dat er van een schending geen sprake is, is de zaak afgedaan. Mocht de gedeelde conclusie zijn dat de handeling een schending was, dan overleggen burgemeester en raadslid over de volgende stappen.

Het raadslid zal in ieder geval de raad laten weten een schending te hebben begaan en waar mogelijk die ongedaan te maken of goed te maken.

De burgemeester beoordeelt of er daarnaast ook een sanctie nodig is en adviseert daarover aan de raad. De burgemeester laat zich daarbij, indien gewenst, door deskundigen adviseren.

Het feit dat het raadslid de kwestie zelf aanhangig heeft gemaakt, wordt daarbij natuurlijk meegewogen. De raad besluit uiteindelijk over een eventuele sanctie op basis van het advies van de burgemeester.

2. Twijfels t.a.v. het handelen van een ander raadslid

2a. Een raadslid twijfelt over een nog niet uitgevoerde handeling van een ander raadslid. De eerste stap is het gesprek met die ander aan te gaan en de twijfels te bespreken, en het betreffende raadslid vragen dit te bespreken met de griffier en/of de burgemeester. Zie verder onder procedure bij 1a.

2b. Een raadslid twijfelt over een vermeende reeds uitgevoerde handeling van een ander raadslid. Hij bespreekt dit met de ander, tenzij er goede redenen zijn om dit niet te doen. Als de ander hierdoor twijfelt over de al uitgevoerde handeling: zie de procedure onder 1b. Als de ander hierdoor niet zelf twijfelt over de al uitgevoerde handeling en dit vervolgens met de griffier bespreekt, vraagt het raadslid aan de griffier of die handeling een schending zou zijn. De griffier geeft daarover een advies. Wijst dat advies erop dat de vermeende handeling een schending zou zijn, dan overleggen beiden met de burgemeester.

Belangrijk: het raadslid doet zelf geen vooronderzoek. Dat is aan de burgemeester.

Is na het vooronderzoek de conclusie van de burgemeester dat er geen grond is voor de verdenking, dan is de zaak afgedaan. Komt uit het vooronderzoek dat het raadslid, dat verdacht wordt, zelf erkent een schending te hebben begaan, zie dan verder de procedure bij 1b.

Komt uit het vooronderzoek dat er gronden zijn voor de verdenking dat er een integriteitsschending heeft plaatsgevonden, maar dat er geen sprake van erkenning is door de verdachte, dan gelast de burgemeester een onderzoek door deskundigen.

De burgemeester beoordeelt de resultaten van het onderzoek, legt de resultaten voor aan de raad en geeft eventueel sanctieadvies op basis van het advies van de deskundigen.

De raad oordeelt zelf op basis van de resultaten en het advies over onderzoek en sanctie. De raad vermijdt daarbij – zoals bij het principe ‘onpartijdigheid’ op pagina 8 is beschreven en toegelicht – iedere partijpolitieke bevangenschap.

3. Twijfels over het handelen van een lid van het college van B&W

3a. Een raadslid twijfelt over een vermeende uitgevoerde handeling van een lid van het college van B&W. Zie procedure bij 2b.

Toevoeging: de raad beoordeelt geheel zelfstandig de politieke consequenties die de eventuele schending zou moeten hebben. Daarover adviseert de burgemeester niet.

3b Een raadslid twijfelt over een vermeende uitgevoerde handeling van de burgemeester. Zie procedure bij 2b. In plaats van naar de burgemeester, gaan raadslid en griffier naar de vicevoorzitter van de raad. Na vooronderzoek wordt de Commissaris van de Koning erbij betrokken als er reden is om het onderzoek voort te zetten.

4. Twijfels over het handelen van de griffier

Een raadslid twijfelt over een vermeende uitgevoerde handeling van de griffier. Hij bespreekt dit met de griffier zelf, tenzij er goede redenen zijn om dit niet te doen. Als de griffier hierdoor twijfelt over de al uitgevoerde handeling: zie de procedure bij 1b.

Als de griffier zelf niet twijfelt over de al uitgevoerde handeling, gaat het raadslid naar de werkgeverscommissie. De werkgeverscommissie stelt, indien hij dat nodig acht, een vooronderzoek in. Komt uit het vooronderzoek dat er gronden zijn voor de verdenking dat er een integriteitsschending heeft plaatsgevonden, maar dat er geen sprake van erkenning is door de griffier, dan gelast de werkgeverscommissie een onderzoek door deskundigen.

De werkgeverscommissie beoordeelt de resultaten van het onderzoek. Hij vormt zich daar een oordeel over en formuleert, indien er sprake is van een schending, een sanctieadvies. De onderzoeksresultaten en het sanctieadvies legt hij voor aan de raad. De werkgeverscommissie besluit over een eventuele sanctie.

5. Twijfels t.a.v. het handelen van een ambtenaar

Een raadslid twijfelt over een vermeende uitgevoerde handeling van een ambtenaar. Zie procedure bij 2b. De burgemeester laat vooronderzoek en onderzoek uitvoeren onder leiding van de gemeentesecretaris of griffier, afhankelijk of het bevoegd gezag over de ambtenaar het college is (art. 160 1d Gemeentewet) of de raad (art. 107e Gemeentewet). In de regel handelt de gemeentesecretaris of griffier dit onderzoek en de sanctie af. In de regel komen kwesties rond individuele ambtenaren niet in de raad.

Hoofdstuk 5

Evaluatie

De afspraken die we met dit document maken zijn geen statisch product. We zullen ze met regelmaat tegen het licht houden en ervaringen met elkaar delen. Door zo continu met elkaar in gesprek te blijven kunnen we van elkaar leren én waarborgen we dat de raad van Heemskerk zonder last zijn werk kan blijven doen. We garanderen hiermee een goed en eerlijk politiek besluitvormingsproces, op een wijze die wij voor de gemeente Heemskerk wenselijk vinden.

Integriteit zonder
kennis is zwak en
nutteloos, kennis
zonder integriteit is
gevaarlijk en vreselijk

Samuel Johnson

Bijlagen

Bijlage 1 Stappenplan Morele afweging

Wanneer je jezelf geconfronteerd voelt met een kwestie of dilemma, kan je het model *Morele Afweging* gebruiken. Door stapsgewijs de vragen te beantwoorden zet je als het ware je gedachten op een rij en vorm je je eigen morele oordeel.

Verkenning	1. <i>Welke gevoelens roept dit op?</i>
Explicitering	2. <i>Wat is de morele vraag?</i>
	3. <i>Welke mogelijkheden zijn er?</i>
Analyse	4. <i>Wie zijn de belanghebbenden?</i>
	5. <i>Welke informatie heb ik nodig?</i>
Afweging	6. <i>Wat zijn de argumenten?</i>
	7. <i>Welke handelwijze heeft de voorkeur?</i>
Handeling	8. <i>Voer ik die ook uit?</i>
	9. <i>Hoe voel ik mij nu?</i>

Hierdoor ben je in staat om een eigen oordeel te vormen en ook anderen uit te leggen hoe je tot dat oordeel kwam. Bij die uitleg is het belangrijk drie elementen te noemen. Een voorbeeld:

Argument: *Ik kan voordeel hebben bij de uitkomst*

Waarde: *Ik mag geen verantwoordelijkheid dragen over iets waar ik een aandeel in heb*

Besluit: *Ik stem niet mee*

Bijlage 2 Cases

In de voorgaande hoofdstukken zijn procedures en afspraken beschreven, maar de praktijk is soms weerbarstiger. Hieronder volgt een vijftal cases over verschillende vormen van integriteitsschendingen. De cases geven geen kant-en-klaar antwoord, maar zijn bedoeld om de raadsleden aan het denken te zetten en met elkaar in gesprek te gaan over het thema integriteit. De cases zijn gebaseerd op waargebeurde feiten, maar geanonimiseerd.

Dubbellek

Al enige dagen circuleert het gerucht dat er een geheim collegestuk naar de pers is gelekt. Het zou gaan om de dia's van een door ambtenaren verzorgde presentatie over een prestigieus maar risicovol herontwikkelingsproject.

Wanneer de geruchten verder oplaaien, meldt een betrokken burger zich bij de burgemeester. Hij heeft informatie dat één van de wethouders, in een poging de beeldvorming omtrent het project bij te sturen, de bron is van het lek. Wanneer de burgemeester meldt dat hij een onderzoek start, heeft de wethouder zijn onmiddellijke ontslag al bij de raad gemeld. De raad wil uiteraard een debat over de affaire.

Kort voor de aanvang van het debat publiceert een krant ook een schermafdruk van een WhatsApp-bericht waar uit blijkt dat een van de raadsleden bij het lekken betrokken is geweest. De krant suggereert ook dat meer collegeleden van het lekken door hun voormalig collega op de hoogte zijn. Hoewel het raadslid toegeeft de bewuste presentatie ook verspreid te hebben, neemt ze deel aan de raadsvergadering over het vertrek van de wethouder.

Onbedoeld belang

Na een forse toename van het aantal asielzoekenden de afgelopen maanden, heeft het COA een beroep gedaan op de Nederlandse gemeenten. De situatie maakt veel los in de samenleving. Jouw gemeente heeft enige opvangcapaciteit, maar een deel van de raad meent dat deze wel is uit te breiden. Hiermee helpen we niet alleen oorlogsslachtoffers maar ontlasten we ook onze buurmeenten, is de redenering.

Een motie om meer opvangcapaciteit mogelijk te maken wordt ingediend door een van de fractievoorzitters. Hij is ook woordvoerder op dit onderwerp, en heeft zich ook in de lokale media sterk gemaakt voor hulp aan vluchtelingen. De motie wordt, mede door zijn emotionele oproep, unaniem aangenomen.

De andere dag schrijft een columnist van de regionale krant vernietigend over de gang van zaken. Hij wijst erop, dat de indiener van de motie een leidinggevende functie heeft bij een

organisatie die zich in de regio inzet voor hulp aan vluchtelingen. Met de opdracht van de raad aan het college zou zijn organisatie kans hebben op een forse capaciteitsuitbreiding.

Ingezonden mededeling

Bij je raadstukken ontvang je een brief zonder afzender. Het schrijven schetst een situatie waar een ambtenaar van de gemeente zich actief bemoeit zou hebben met subsidiëring van een vereniging. Aangezien de brief anoniem is en weinig controleerbare feiten bevat, besluit je 'm te laten voor wat het is.

Bij de borrel na de een commissievergadering een dag later merkt een collega-raadslid op ook een dergelijke brief te hebben ontvangen. Na enig navragen blijkt dat meerdere raadsleden, van bijna alle fracties, een brief met de identieke tekst te hebben ontvangen.

Één van de ontvangers – hij zag de brief pas net voorafgaand aan de commissievergadering – wil vragen stellen aan het college. Een ander stelt voor eerst maar eens de burgemeester en misschien de gemeentesecretaris in te lichten. Een laatste raadscollega vindt het allemaal onzin; de brief is anoniem én bevat geen bewijzen. We zouden het geruchtencircuit niet groot moeten maken, zegt ze.

Heibel in de tent

Iedereen was dolblij dat de lokale voetbalvereniging kampioen werd. Het feest op het dorpsplein in een van de kernen was uitbundig. Helaas bleek niet iedereen zich te kunnen gedragen en moest de politie in de feesttent een enkele bezoeker tot rust manen.

Direct na het politie-ingrijpen gaat op sociale media een filmpje rond waar de politie een duidelijk beschonken man de tent uitzet. Een vrouw springt daarna vanuit het etablissement een van de agenten op de nek waarna ze door een andere agent stevige klappen krijgt. Het ziet er niet fraai uit.

Een van de delers van dit filmpje is een raadscollega. Hij schrijft erbij dat hij het geweld 'excessief' vindt — en schrijft dat volgens hem dat 'die gekookte aardappel van een burgemeester altijd al heeft neergekeken op het plebs'. Hij schrijft een spoeddebat te willen over het politiegeweld om paal en perk te stellen aan de 'discriminatie door de raad van gewone mensen'.

Uitgewoond

Tijdens de verkiezingscampagne was woningbouw toch wel een van de voornaamste onderwerpen. Zelfs tijdens de debatten die om andere verkiezingsonderwerpen werden georganiseerd, kwam het gebrek aan woningen in de regio toch aan bod.

Hoewel iedereen ervan overtuigd is dat er gebouwd moet worden, is niet iedereen het er over eens wát. Een van de fracties heeft in de campagne meer dan eens door laten schemeren dat er vooral sociale woningbouw en middenhuur moet worden gebouwd.

De partij haalt een stevige overwinning bij de verkiezing — en schrijft samen met twee andere partijen een coalitie-akkoord waar het belang van woningen nog maar eens wordt herhaald.

Een van de lager geplaatste kandidaten krijgt als raadslid de portefeuille bouwen. Voor jou en de anderen is de nieuweling een onbekende. Bij een van de eerste commissievergaderingen over woningbouw pleit de nieuwe collega voor een ‘goede balans tussen sociale woningbouw en luxere woningen’. Het bouwen van duurdere appartementen in het centrum, is de enige manier om de lagere woningklassen rendabel te krijgen, meent hij. In de raadzaal en op de publieke tribune trekt meer dan een enkeling een wenkbrauw op bij deze draai.

